

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

На основі аналізу норм Конституції України, національного законодавства, праць сучасних вітчизняних науково-теоретичних концептів щодо юридичної природи прав та свобод людини і громадянина визначено складові структури механізму захисту прав людини в Україні. Особливу увагу приділено механізму захисту прав людини і громадянина як системі засобів та факторів, що створюють необхідні умови для поваги прав і свобод людини. Зазначено елементи, які входять у структуру механізму захисту прав людини. Визначено систему установ і посадових осіб, покликаних захищати права і свободи людини і громадянина. Проаналізовано законодавство стосовно конкретних установ і визначено їхні головні обов'язки у сфері захисту прав людини і громадянина.

Ключові слова: права, свободи, людина, громадянин, гарантії, державні органи, захист прав і свобод, механізм захисту прав людини.

ВСТУП. Останнім часом в Україні та світі приділяється дедалі більша увага питанням захисту прав і свобод людини, механізму забезпечення означених категорій. У вітчизняній літературі існує безліч наукових публікацій, присвячених правам людини, міжнародним інституціям захисту прав людини, складовим його механізму. Водночас у вітчизняній юриспруденції напрацьовані стосовно структури механізму захисту прав людини недостатньо. Отже, важливим і актуальним для вітчизняної науки та практики стає аналіз вітчизняного законодавства і чіткого визначення особливостей структури механізму захисту прав людини в Україні.

Ураховуючи все вищенаведене, маємо констатувати, що питання про структуру механізму захисту прав людини в Україні є актуальним, має теоретичну та практичну значимість для розвитку вітчизняної науки.

Стан наукової розробки проблеми. Слід зазначити, що у межах однієї статті неможливо охопити всі наукові надбання у галузі захисту прав людини, проте навіть поверхневий огляд публікацій дає нам право стверджувати, що питання захисту прав людини є тією проблематикою, якої торкається значна кількість як вітчизняних, так і закордонних дослідників. Серед наукових здобутків, що присвячені захисту прав людини і його механізму, на нашу думку слід приділити увагу працям Вітковської А., Єльнікової М. О., Лемака В. В., Литвиненко І. Л., Львової Є. О., Митника О. В., Неліна О., Павлика Н. М., Романової А. А., Симулика І. В., Шило С. М.

Водночас, незважаючи на прискіпливу увагу вчених до проблеми механізму захисту прав людини, вважати науковий пошук у цьому напрямку завершеним є певним перебільшенням.

Мета статті: на підставі аналізу становлення та розвитку науково-концептуальних надбань вітчизняних дослідників щодо механізму захисту прав людини, а також вивчення змісту норм вітчизняного законодавства з'ясувати структуру механізму захисту прав людини в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. В умовах формування правової держави в Україні зростає значення правових інститутів, покликаних захищати права людини. Їх дієвість, значення для суспільства повинні розглядатися саме під кутом їхньої здатності забезпечувати проголошені й визнані свободи кожної людини. Побудувати демократичну державу без створення гарантій правового захисту неможливо [1, с. 314]. На підтвердження цього у ч. 2 ст. 3 Конституції України зазнача-

ється таке: "Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави" [2].

Прагнення розвивати і зміцнювати демократичну державу неможливо реалізувати без утвердження в суспільній свідомості та соціальній практиці невідчужуваних прав і свобод людини, нормативного закріплення їх гарантій. Держава зобов'язана проявляти активність у забезпеченні прав людини, створенні матеріальних, організаційних, соціальних, політичних та інших умов для найповнішого використання людиною своїх прав і свобод. Сьогодні захист прав громадян розуміється як одна з невідмінних ознак сучасної держави, забезпечення реальності прав і свобод людини та громадянина є своєрідним індикатором її сталості та зрілості [3].

Декларування прав та встановлення системи гарантій не забезпечує їх автоматичної реалізації. У зв'язку з цим існує певний механізм захисту прав людини і громадянина як система засобів та факторів, які створюють необхідні умови поваги прав і свобод людини. У структуру механізму входять: 1) органи державної влади і місцевого самоврядування та відповідні посадові особи; 2) спеціалізовані державні та громадські органи й організації у справі захисту прав і свобод людини і громадянина (адвокатура, прокуратура, суд тощо); 3) політичні партії й відповідні громадські організації та їх органи; 4) нормативно-правові акти матеріального і процесуального характеру, які передбачають і закріплюють права, порядок їх реалізації та захисту і юридичну відповідальність за їх порушення; 5) правові акти (документи), які підтверджують наявність, межі й характер прав і свобод; 6) засоби масової інформації, державні й недержавні органи та організації в галузі масової інформації [3].

Як правове явище механізм захисту прав людини є системою, оскільки складається із певних частин, таких як право на захист, форма та спосіб захисту прав, процес і порядок звернення до відповідних органів, установ та організацій. Механізм захисту прав як система характеризується діалектичною взаємозалежністю цілого й частини, кожний елемент якого займає певне місце і здійснює певні функції у ньому. Безперечно, механізм захисту прав має бути органічно цілісним і логічно послідовним процесом. Сутність будь-якого механізму за-

хисту прав полягає в послідовності дій людини й досягненні певного результату. Діяльність людини при цьому полягає у відновленні становища, що існувало до порушення конкретного права особи [4, с. 34].

Систему органів та посадових осіб, покликаних захищати права і свободи людини і громадянина, становлять: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, суди загальної юрисдикції та спеціалізовані суди, Конституційний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокуратура, адвокатура, інші правоохоронні органи [3; 2; 5, с. 79].

Особливе місце у системі гарантій посідає Президент України. Він зобов'язаний сприяти формуванню відповідних механізмів контролю та забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, а обстоюючи їх, створювати умови нетерпимого ставлення до будь-яких випадків порушення таких прав і свобод [3]. Наприклад, у ст. 102 Конституції України закріплено, що Президент України є гарантом прав і свобод людини і громадянина [6, с. 601; 7, с. 95–96; 8, с. 124]. Для виконання зазначених обов'язків Президент наділений правом вето щодо прийнятих Верховною Радою законів із наступним поверненням на повторний розгляд (п. 30 ч. 1 ст. 106 Конституції) [2]; повноваженнями щодо зупинення актів Кабінету Міністрів України у разі невідповідності їх до Конституції, скасування актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим (п. 15, 16 ч. 1 ст. 106 Конституції) [2; 3]; Президент є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, очолює Раду національної безпеки і оборони України, призначає на посади третину складу Конституційного Суду України (п. 17, 18, 22 ч. 1 Конституції) [2; 3], а також виконує інші повноваження, передбачені чинним законодавством України [3].

Верховна Рада України здійснює захист прав і свобод через законодавчу діяльність шляхом визначення виключно в законах України прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав і свобод, основних обов'язків громадян, громадянства, правосуб'єктності громадян, статусу іноземців і осіб без громадянства; прав корінних народів і національних меншин; основ соціального захисту; визначення правового режиму власності, правових засад і гарантій підприємництва, правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання (ст. 92 Конституції) [2; 3].

Важливе місце в системі гарантій захисту прав людини та громадянина займає Кабінет Міністрів України, який відповідно до ст. 113 Конституції є вищим органом в системі органів виконавчої влади. У межах своєї компетенції Кабінет Міністрів вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина (п. 2 ч. 1 ст. 116 Конституції); розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України (п. 4 ч. 1 ст. 116 Конституції); для реалізації поставлених завдань видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання (ст. 117 Конституції) [2; 3].

Проблемами прав і свобод людини і громадянина займаються також місцеві державні адміністрації. Вони забезпечують виконання Конституції та законів, актів президента, Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади на місцях.

Особливе значення щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина на місцевому рівні належить органам місцевого самоврядування, які є важливим інститутом громадянського суспільства. Їхнє значення

полягає в тому, що розвинута система органів місцевого самоврядування дає можливість реально здійснювати реформи для жителів певної громади, тим самим максимально сприяючи реалізації їхніх приватних інтересів із врахуванням інтересів держави. Важливо, що передача тих чи інших власних повноважень місцевим органам дозволяє деякою мірою уникнути надмірної концентрації влади на центральному рівні. Крім того, місцеве управління представляє населенню додаткові можливості участі в політичному процесі. Завдяки йому механізм управління державою сприяє подоланню відчуження особистості від держави, наближенню останньої до правового громадянського суспільства.

Функція правової охорони прав та свобод, законних інтересів людини та громадянина покладена також на судову гілку влади. Цю функцію суди реалізують шляхом здійснення правосуддя – розв'язання відповідно до законодавства справ різних категорій (цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних та ін.) [3].

Судочинство в Україні провадиться Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Перший, як впливає з його назви, покликаний забезпечити конституційний правопорядок у державі, верховенство основного закону над іншими правовими актами (ст. 147 Конституції). Суди ж загальної юрисдикції розглядають і розв'язують справи, що виникають у повсякденному житті громадян, у процесі економічної та будь-якої іншої діяльності підприємств, установ, організацій тощо (ч. 2 ст. 124 Конституції). Систему судів загальної юрисдикції становлять місцеві, апеляційні, вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України (ч. 2 ст. 17 Закону України "Про судоустрій та статус суддів") [3; 9].

Незважаючи на належність до однієї гілки влади, між діяльністю Конституційного Суду України і судів загальної юрисдикції існують суттєві відмінності.

До відання Конституційного Суду України віднесені питання виняткової державної ваги. Тому право звертатися до нього з тих чи інших підстав має обмежене коло осіб.

Зокрема, право на подання до Конституційного Суду щодо прийняття ним рішень про конституційність (чи неконституційність) законів, указів президента та інших правових актів, на які поширюється компетенція Конституційного Суду, мають Президент України, не менш як сорок п'ять народних депутатів України, Верховний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та Верховна Рада Автономної Республіки Крим. Звертатися до Конституційного Суду з питань дачі ним висновків про відповідність до Конституції України міжнародних договорів України можуть лише президент та Кабінет Міністрів України, щонайменше сорок п'ять народних депутатів України (ч. 2 ст. 150, ч. 1 ст. 151 Конституції, ст. 40 Закону України "Про Конституційний Суд України"). У свою чергу, відповідно до ст. 43 Закону України "Про Конституційний Суд України" суб'єктами права на конституційне звернення з питань офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина є громадяни України, іноземці, особи без громадянства та юридичні особи [3; 10].

Що стосується судів загальної юрисдикції, то вони спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення. Суб'єктами звернення до судів загальної юрисдикції є громадяни та юридичні особи України, органи державної влади та

місцевого самоврядування, а також іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи, права та законні інтереси яких порушені й потребують захисту (ч. 1 ст. 55 Конституції [2], ст. 16 Цивільного кодексу України [11], ч. 2 ст. 7 Закону України "Про судоустрій та статус суддів" [9]).

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" [12] парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [3].

Уповноважений приймає та розглядає звернення громадян України, іноземців, осіб без громадянства або осіб, які діють у їхніх інтересах, відповідно до Закону України "Про звернення громадян" [13]. Звернення подаються Уповноваженому в письмовій формі протягом року після виявлення порушення прав і свобод людини і громадянина. За наявності виняткових обставин цей термін може бути подовжений Уповноваженим, але не більше ніж до двох років (ст. 17 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини") [12; 3].

Важливе значення в системі захисту прав та свобод людини та громадянина належить прокуратурі України, головною метою якої, відповідно до положень ст. 1 Закону України "Про прокуратуру" [14], є захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Для реалізації даної мети прокуратура виконує такі функції: підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді; нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян; з метою реалізації своїх функцій прокуратура здійснює міжнародне співробітництво [3].

Сприяті захистові прав та представляти інтереси громадян України, іноземних держав, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу юридичну допомогу покликана адвокатура – добровільне професійне об'єднання. Вона здійснює свою діяльність за принципами верховенства закону, незалежності, демократизму, гуманізму та конфіденційності. Адвокат має право представляти і захищати права та інтереси громадян за їх дорученням в усіх органах, на підприємствах, в установах і організаціях, збирати відомості про факти, які можуть бути використані як свідчення в цивільних, господарських, кримінальних справах, а також у справах про адміністративні порушення (ст. 2, 4 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність") [3; 15].

Особливе місце серед органів системи виконавчої влади, що займаються захистом прав і свобод людини, посідають правоохоронні органи, передусім національна поліція та служба безпеки. До компетенції поліції входить захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, їхньої власності, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. Органи поліції забезпечують особисту безпеку громадян, попереджають правопорушення, охороняють і забезпечують громадський порядок, розкривають злочини, розшукують злочинців, забезпечують безпеку дорожнього руху, захищають власність, виконують кримінальні покарання (ст. 2 Закону України "Про Національну поліцію") [3; 16]. Вимоги

працівника поліції обов'язкові для виконання всіма громадянами і посадовими особами [3].

Служба безпеки України стоїть на сторожі державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної єдності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу держави, а також прав громадян. Діяльність служби безпеки спрямована проти розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб, певних організацій, груп та осіб. Органи СБУ попереджають і запобігають актам тероризму, корупції, організованої злочинності (ст. 2 Закону України "Про Службу безпеки України") [3; 17].

Відповідно до ст. 36 Конституції громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, установлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України [3].

Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їхньої професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їхніх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках установлюються виключно Конституцією і законами України [3].

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій. Усі об'єднання громадян рівні перед законом [3].

ВИСНОВКИ. 1. В Україні на законодавчому рівні чітко визначено структуру тих органів, які входять до механізму захисту прав і свобод людини. Також законодавство чітко окреслює повноваження і межі кожного органу із захисту прав і свобод людини.

2. До структури механізму захисту прав і свобод людини в Україні можна віднести: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, суди загальної юрисдикції, Конституційний Суд України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратуру, адвокатуру, інші правоохоронні органи, у тому числі Національну поліцію та Службу безпеки України, об'єднання громадян. Таким чином, можемо стверджувати, що в Україні діє достатньо розгалужена структура органів, які здійснюють захист прав і свобод людини.

3. Значним кроком до захисту прав і свобод людини є розширення повноважень органів місцевого самоврядування. Це надає можливість реалізації приватних інтересів з урахуванням інтересів держави і додаткові можливості громадянам самостійно захищати свої права і свободи без звернення за захистом порушених прав до державних органів.

4. На сьогодні органи, які здійснюють захист прав і свобод людини, можна умовно поділити на державні

й недержавні, що визначається можливістю державно-владного впливу.

Список використаних джерел:

1. Касяненко Я. В. Місце адвокатури у механізмі захисту прав людини і громадянина в Україні. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3745/1/Kasjanenko.pdf>.
2. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
3. Права людини та їх захист. URL: http://just-mykolaiv.gov.ua/prava_ljudini_ta_jih_zahist
4. Сидорчук Ю. М. Механізми захисту прав людини та громадянина : сутність і перспективи розвитку в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. 682. С. 33-35.
5. Львова С. О. Розвиток правових механізмів забезпечення і захисту прав та свобод людини і громадянина в екстремальних умовах глобалізації. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2016. № 1(33). С. 77-82.
6. Романова А. А. Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Форум права*. 2012. №2. С. 599-602.
7. Лисенков С. Л. Конституція України: матеріали до вивчення. К. : Либідь, 1997. 160 с.
8. Книш В. В. Порівняльно-правовий аналіз конституційних механізмів захисту прав людини в Україні та Польщі. *Науково-інформаційний вісник. Право*. 2014. №9. С.121-128.
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
10. Про Конституційний Суд України : Закон від 13.07.2017 № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
11. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
12. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон від 23.12.1997 № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
13. Про звернення громадян : Закон від 02.10.1996 № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.
14. Про прокуратуру : Закон від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015 р. № 2-3. Ст. 12.
15. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон від 05.07.2012. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.
16. Про Національну поліцію : Закон від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 37917.
17. Про Службу безпеки України : Закон від 25.03.1992. № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

References:

1. Kasjanenko YA. V. Mistse advokatury u mekhanizmi zakhystu prav lyudyny i hromadyanyna v Ukraini. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3745/1/Kasjanenko.pdf> (in Ukrainian).

2. Konstytutsiya Ukrainy : Prynyata na V sesiiji Verkhovnoyi Rady Ukrainy 28 chervnya 1996 r. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0> (in Ukrainian).

3. Prava lyudyny ta yikh zakhyst [Human rights and their protection]. URL: http://just-mykolaiv.gov.ua/prava_ljudini_ta_jih_zahist (in Ukrainian).

4. Sydorchuk YU. M. Mekhanizmy zakhystu prav lyudyny ta hromadyanyna : sutnist' i perspektyvy rozvytku v Ukraini [Mechanisms for the protection of human rights and citizens: the essence and prospects of development in Ukraine]. *Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu*. 2013. Vyp. 682. S. 33-35. (in Ukrainian)

5. L'vova YE. O. Rozvytok pravovykh mekhanizmiv zabezpechennya i zakhystu prav ta svobod lyudyny i hromadyanyna v ekstremal'nykh umovakh hlobalizatsiyi [Development of legal mechanisms for ensuring and protection of human and citizen's rights and freedoms in extreme conditions of globalization]. *Visnyk Tsentral'noyi vyborchoyi komisiyi*. 2016. № 1(33). S. 77-82. (in Ukrainian)

6. Romanova A. A. Sistema zabezpechennya prav i svobod lyudyny ta hromadyanyna v Ukraini [The system of ensuring the rights and freedoms of man and citizen in Ukraine]. *Forum prava*. 2012. №2. S. 599-602. (in Ukrainian)

7. Lysenkov S. L. Konstytutsiya Ukrainy: materialy do vyvchennya [Constitution of Ukraine: materials for study]. K. : Lybid', 1997. 160 s. (in Ukrainian)

8. Knysch V. V. Porivnyal'no-pravovy analiz konstytutsiynykh mekhanizmiv zakhystu prav lyudyny v Ukraini ta Pol'shchi [Comparative legal analysis of constitutional mechanisms of human rights protection in Ukraine and Poland]. *Naukovo-informatsiynyy visnyk. Pravo*. 2014. №9. S. 121-128. (in Ukrainian)

9. Pro sudoustriy i status suddiv : Zakon vid 02.06.2016 № 1402-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2016. № 31. St. 545. (in Ukrainian)

10. Pro Konstytutsiyyny Sud Ukrainy : Zakon vid 13.07.2017 № 2136-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2017. № 35. St. 376. (in Ukrainian)

11. Tsyvil'nyy kodeks Ukrainy : Zakon vid 16.01.2003 № 435-IV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2003. № 40. St. 356. (in Ukrainian)

12. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoyi Rady Ukrainy z prav lyudyny : Zakon vid 23.12.1997 № 776/97-VR. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1998. № 20. St. 99. (in Ukrainian)

13. Pro zvernennya hromadyan : Zakon vid 02.10.1996 № 393/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1996. № 47. St. 256. (in Ukrainian)

14. Pro prokuraturu : Zakon vid 14.10.2014 № 1697-VII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2015 r. № 2-3. St. 12. (in Ukrainian)

15. Pro advokaturu ta advokat-s'ku diyal'nist' : Zakon vid 05.07.2012. № 5076-VI. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2013. № 27. St. 282. (in Ukrainian)

16. Pro Natsional'nu politysiyu : Zakon vid 02.07.2015 № 580-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2015. № 40-41. St. 37917. (in Ukrainian)

17. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy : Zakon vid 25.03.1992. № 2229-XII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1992. № 27. St. 382. (in Ukrainian)

Received: 27/12/2019

Accepted: 17/01/2020

Yu. Païda, PhD (Law), Prof.

Humanities and Law of Kamianets-Podilskyi Tax Institute, Kamianets-Podilskyi, Ukraine

SPECIAL FEATURES OF THE STRUCTURE OF THE MECHANISM FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS IN UKRAINE

The components of the mechanism for the protection of human rights in Ukraine are determined on the basis of the analysis of the norms of the Constitution of Ukraine, national legislation, works of modern domestic scientific and theoretical concepts regarding the legal nature of rights and freedoms of man and citizen. Special attention is paid to the mechanism for the protection of human rights as a system of means and factors creating the necessary conditions for respect for human rights and freedoms; the elements that are part of the mechanism for human rights protection.

It is concluded that in Ukraine, at the legislative level, the structure of those bodies that are part of the mechanism for the protection of human rights and freedoms in Ukraine is clearly defined. The legislation also defines the powers and main responsibilities of each body in the field of the protection of rights of man and citizen. The structure of the mechanism for the protection of human rights and freedoms in Ukraine includes: the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, local state administrations, local self-government bodies, courts of general jurisdiction, the Constitutional Court of Ukraine, the Ombudsman, the prosecutor's office, the advocacy, other law enforcement agencies of Ukraine such as the National Police and Security Service of Ukraine, associations of citizens. Thus, it confirms that in Ukraine there is a branched structure of bodies to protect human rights and freedoms. A significant step in protecting human rights and freedoms is to expand the powers of local governments. It enables the implementation of private interests in the light of the interests of the state and provides additional opportunities for citizens to independently protect their rights and freedoms without appealing for the protection of the violated rights to state bodies. Today, the bodies that protect human rights and freedoms can be conditionally divided into state and non-state, and it is determined by the possibility of state-power influence.

Keywords: rights, freedoms, man, citizen, guarantees, state bodies, protection of rights and freedoms, mechanism for protection of human rights.